

Χαιρετίσω

Διαμορφώνεται με μεταρρ.

ΜΕΚ - Ανωτέρωση

Εισαγωγή

Τεχνική - Εισαγωγή - Εισαγωγή

Το πρόγραμμα των μεταρρυθμίσεων της ΔΕΙΑ (ανθρωπότητα να συμμορφώνεται - η ίδια)

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ ΓΙΑ ΤΗΝ

ΠΑΙΔΕΙΑ*

Περίγραμμα

ΜΕΚ, ΕΡΕΥΝΑ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η Παιδεία και το παιδαγωγικό ιδεώδες

Η Παιδεία είναι ταυτόχρονα αυτοσκοπός και μέσο για να πετύχουμε γενικότερους αναπτυξιακούς στόχους. Την αντιλαμβανόμαστε ως αγαθό που μια δημοκρατική πολιτεία έχει υποχρέωση να εξασφαλίζει σε όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες της και ως αναγκαία προϋπόθεση για την οικονομική, κοινωνική και πολιτική ανάπτυξη της πατρίδας μας. Αποτελεί γι' αυτό πρώτη προτεραιότητα της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ.

Προσβλέπουμε σε μια κοινωνία αποτελούμενη από πολίτες με ολοκληρωμένη προσωπικότητα. Η οργανωμένη εκπαίδευση πρέπει να παρέχει την υποδομή στην οποία εδράζεται και διαπλάθεται η γενικότερη παιδεία του αναπτυσσόμενου ανθρώπου. Ο ρόλος της οργανωμένης εκπαίδευσης είναι συνεπώς αυτονόητος.

Το παιδαγωγικό ιδεώδες που πρέπει να διαπνέει το εκπαιδευτικό μας σύστημα είναι ο "κοινωνικός ανθρωπισμός". Το ιδεώδες αυτό τοποθετεί τον άνθρωπο στο κέντρο του ενδιαφέροντος, θεωρεί το άτομο αυτό καθ'εαυτό ως ανεπανάληπτη αξία και θέτει ως σκοπό της εκπαίδευσης την ανάπτυξη όλων των ικανοτήτων και ταλέντων του. Το παιδαγωγικό ιδεώδες του κοινωνικού ανθρωπισμού είναι η θεμελιώδης αξία στην οποία μπορεί να στηρίζεται η ατομική, κοινωνική και γνωστική ολοκλήρωση του ανθρώπου καθώς και η εθνική αυτογνωσία του.

-
- * Εισαγωγική παρατήρηση : το "συνολικό σχέδιο" που ακολουθεί εξαιτίας της συνοπτικότητας του προσφέρεται μόνον για μια "κατ'αρχήν" συζήτηση και ενημέρωση. Για μια πιο εξειδικευμένη συζήτηση ή ενημέρωση θα χρειαστεί το λεπτομερές "σχέδιο συζήτησης".

2. Το έργο του ΠΑΣΟΚ και οι στόχοι της εκπαιδευτικής πολιτικής μας σήμερα

Το ΠΑΣΟΚ ως κυβέρνηση την περίοδο 1891-1989 επέφερε με την πολιτική του σοβαρές αλλαγές στη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος. Στόχος της κυβερνητικής πολιτικής αυτής της περιόδου υπήρξε κυρίως ο εκδημοκρατισμός του θεσμικού πλαισίου και οι επεμβάσεις στην εξωτερική μορφή του συστήματος (βαθμίδες εκπαίδευσης και διάρκεια, τύποι σχολείων, εποπτεία και διοίκηση της εκπαίδευσης κ.λ.π.).

Η καθιέρωση του μονοτονικού συστήματος στο γραπτό λόγο, η δημιουργία του θεσμού του σχολικού συμβούλου, η ίδρυση Μεταλυκειακών Προπαρασκευαστικών Κέντρων, η διαμόρφωση ενός ριζικά διαφορετικού θεσμικού πλαισίου για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση με το Νόμο 1566/85, η θεσμοθέτηση του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου, η αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η ίδρυση αθλητικών και μουσικών γυμνασίων, ο εκσυγχρονισμός της ειδικής αγωγής και της ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, η διαμόρφωση σύγχρονου αναλυτικού προγράμματος για το νηπιαγωγείο και το Δημοτικό, η βελτίωση της αναλογίας διδασκόντων - διδασκομένων, η κατάργηση των ΚΑΤΕΕ και η ψήφιση ενός εκσυγχρονισμένου θεσμικού πλαισίου για την δομή και λειτουργία των ΤΕΙ με το Νόμο 1404/83, ο βαθύτατος εκσυγχρονισμός και εκδημοκρατισμός στη δομή και λειτουργία των ΑΕΙ με το Νόμο 1268/82, η ίδρυση τριών νέων Παν/μιων καθώς και των παιδαγωγικών τμημάτων δημοτικής εκπαίδευσης και νηπιαγωγών, είναι μερικά από τα πιο σημαντικά μέτρα που πήρε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ στη προηγούμενη θητεία της.

Σήμερα, μπροστά σε ένα κόσμο που αλλάζει ραγδαία και απαιτεί προσαρμογή, χρειαζόμαστε νέες προτάσεις. Μπροστά στην ανάγκη να αποκαταστήσουμε τις ζημιές που προκάλεσε στο εκπαιδευτικό μας σύστημα η πολιτική της Νέας Δημοκρατίας εδώ και τρία χρόνια, απαιτείται μια νέα εκκίνηση. Χρειαζόμαστε μια νέα και σύγχρονη εκπαιδευτική πολιτική με σαφείς και ώριμους στόχους που είναι οι ακόλουθοι :

- Ο μετασχηματισμός του ελληνικού σχολείου και η μετατροπή του σε ένα μικρόκοσμο στον οποίο κατά το δυνατόν περιορίζονται κοινωνικές διακρίσεις και διευκολύνεται κάθε νέος και νέα να συγκροτεί το δικό του δυναμικό γνώσης και με βάση αυτό να αναπτύσσει τις ικανότητές του.

— νηπιαγωγεία

Ασπασίας Αποστόλ

- Ο εκδημοκρατισμός της εκπαίδευσης που ακυρώνει την εισβολή του κομματισμού, του συντεχνιακού πνεύματος και της κοινωνικής ανισότητας, που στηρίζεται στην αποκέντρωση και διευρύνει τη συμμετοχή των άμεσα ενδιαφερομένων στην εκπαιδευτική διαδικασία. *Γονείς - συμμεαρω-
τομός*
- Η αναβάθμιση του ποιοτικού στοιχείου στην παρεχόμενη εκπαίδευση.
- Η ικανότητα προσαρμογής του εκπαιδευτικού μας συστήματος στη διαμορφούμενη κάθε φορά νέα κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα. *Τεχνολογία - Ακαδημαϊκό
μονόδρομο*
- Η αύξηση των δαπανών για την Παιδεία. Παρά τους περιορισμούς που θέτει η δημοσιονομική κρίση, μεταρρυθμιστικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα χωρίς σημαντικά περισσότερους πόρους δεν είναι δυνατό. *Δωρεάν παιδεία = φρεσινισμός*
- Η προετοιμασία των Ελλήνων πολιτών ώστε να αντιμετωπίζουν με επιτυχία τις συνέπειες από την ολοένα εντεινόμενη διασύνδεση της ελληνικής οικονομίας με το διεθνές περιβάλλον. *→ γνώση*
- Η ενίσχυση της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. *αμοιβή*
- Η εσωτερική μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού μας συστήματος ώστε να καταστεί το σχολείο κέντρο σημασιών που διευκολύνει τους νέους να αντλούν ιδέες, δημιουργικότητα και συναισθήματα από την ελληνικότητα και να τα συνθέτουν δημιουργικά με μηνύματα από το διεθνές πολιτισμικό γίγνεσθαι. *Τηλεόραση*
- Η αποκατάσταση της αξιοκρατίας στην επιλογή των στελεχών διοίκησης της εκπαίδευσης και όσων συνδέονται με την καθοδήγηση του επιστημονικού και παιδαγωγικού έργου. Εμφαση στο στοιχείο της αξιοπρέπειας και καταπολέμηση της αντίληψης ότι η απόδοση είναι χωρίς σημασία.

3. Ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός και προγραμματισμός

Προτείνουμε την καθιέρωση ενιαίου συστήματος σχεδιασμού και προγραμματισμού στην εκπαίδευση. Διατηρείται και αναδεικνύεται ως κεντρικό όργανο εκπαιδευτικού σχεδιασμού και προγραμματισμού το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας (ΕΣΥΠ) με τρία τμήματα :

- α. Τμήμα Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- β. Τμήμα Ανώτατης Εκπαίδευσης
- γ. Τμήμα Ειδικής Αγωγής

Τα υφιστάμενα όργανα (Συμβούλιο Ανώτατης Παιδείας, Συμβούλιο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, Συμβούλιο Ειδικής Αγωγής) παύουν να λειτουργούν και αντικαθίστανται από τα αντίστοιχα τμήματα του ΕΣΥΠ. Γραμματείες με ουσιαστικές αρμοδιότητες στηρίζουν τη λειτουργία του ΕΣΥΠ και των τμημάτων του.

4. Η Γενική Εκπαίδευση

4.1. Η παιδαγωγική αντίληψη για το ενιαίο σχολείο

Προσβλέπουμε σε μια εκπαίδευση που να μπορεί να εξασφαλίζει ισότητα εκπαιδευτικών ευκαιριών και θεωρούμε ότι ανταποκρίνονται περισσότερο σ' αυτό τα στοιχεία του ενιαίου σχολείου. Η έννοια του ενιαίου σχολείου περιλαμβάνει τα ακόλουθα βασικά στοιχεία :

- υπάρχει ένας τύπος σχολείου για όλους τους μαθητές σε κάθε βαθμίδα.
- εφαρμόζεται ένα ενιαίο και βασικό πρόγραμμα σπουδών για όλους τους μαθητές σε βασικούς τομείς της επιστήμης. Παράλληλα όμως, προβλέπεται και πρόγραμμα ελεύθερης επιλογής με ισότιμο κύρος προκειμένου να ικανοποιηθούν ατομικά ενδιαφέροντα, κλίσεις και δεξιότητες των μαθητών.
- στη βαθμίδα της βασικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης εφαρμόζονται αντισταθμιστικά προγράμματα προκειμένου να επιτευχθεί ένα ικανοποιητικό επίπεδο γενικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
- αποφεύγονται έντονες επιλεκτικές διαδικασίες που καταστρατηγούν την υποχρεωτική εκπαίδευση.
- η εκπαίδευση παρέχεται με ευθύνη του κράτους και λαμβάνονται μέτρα ώστε η παρεχόμενη από τους ιδιώτες να μην καταστρατηγεί το αίτημα για ίσες ευκαιρίες και δυνατότητες εκπαίδευσης.
- στη λυκειακή εκπαίδευση κυρίαρχος τύπος λυκείου πρέπει να είναι το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο. Στη μεταβατική φάση η συνύπαρξη περισσότερων τύπων λυκείου πρέπει να πάρει τη μορφή του Ενιαίου Διαφοροποιημένου Λυκείου.
- στα προγράμματα περιλαμβάνονται πρακτικά μαθήματα και συνδέεται το σχολείο με την εργασία και την εφαρμοσμένη πράξη.
- η ποιότητα των προγραμμάτων, οι διδακτικές μέθοδοι, η υλικοτεχνική υποδομή και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αποβλέπουν στην αφομοίωση από το εκπαιδευτικό μας σύστημα των αρχών του σύγχρονου σχολείου που προωθεί και επιτυγχάνει την κοινωνική ενότητα και συνοχή.

4.2 Η προσχολική αγωγή

Η προσχολική αγωγή είναι διετής και παρέχεται σε νηπιαγωγεία τα οποία λειτουργούν ανεξάρτητα ή μέσα σε παιδικά κέντρα. Σταδιακά γίνεται υποχρεωτική και γενικεύεται σε όλη την επικράτεια.

Θα καθιερωθεί ο θεσμός του παιδικού κέντρου, όπου θα συνδυάζεται η εκπαιδευτική - παιδαγωγική αποστολή με την κοινωνική μέριμνα και την προστασία των παιδιών της εργαζόμενης οικογένειας. Στο νηπιαγωγείο θα φοιτούν νήπια ηλικίας 3,5 έως 6 χρόνων. Μεορθολογική κατανομή και αξιοποίηση του εκπαιδευτικού δυναμικού είναι δυνατή η κατά πρώτο λόγο υποχρεωτική φοίτηση όλων των νηπίων 4,5 έως 6 χρόνων. Η υποχρεωτική για ένα έτος φοίτηση στο νηπιαγωγείο αποτελεί εφικτό στόχο στα αμέσως επόμενα χρόνια. Πρωταρχικής σημασίας στόχος για την επόμενη πενταετία είναι η αναβάθμιση του κοινωνικού ρόλου του νηπιαγωγείου ώστε να ικανοποιηθούν απολύτως οι ανάγκες των εργαζομένων γονέων.

4.3 Βασική υποχρεωτική εκπαίδευση

Η βασική υποχρεωτική εκπαίδευση είναι εννιαετής με την προοπτική να γίνει δεκαετής. Αυτό απαιτεί σταδιακή εξασφάλιση των αναγκαίων προϋποθέσεων και κυρίως την αναβάθμιση του ποιοτικού στοιχείου. Παρέχεται σε δύο κύκλους, το δημοτικό και το γυμνάσιο, διάκριση που είναι κυρίως διοικητικού χαρακτήρα.

Ιδιαίτερα σημειώνεται ότι :

η αύξηση της ηλικίας εγγραφής των παιδιών στο δημοτικό στα 6 χρόνια κρίνεται αναγκαία. Αναγκαία επίσης κρίνεται η λήψη μέτρων που θα οδηγήσουν στην αποτροπή του φαινομένου της διακοπής της υποχρεωτικής φοίτησης καθώς, και στον περιορισμό του "λειτουργικού αναλφαριθμητισμού" . Θα λειτουργήσουν Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης προκειμένου να λυθεί το πρόβλημα των παιδιών εργαζομένων γονέων και θα εκπονηθούν αντίστοιχα προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης, ώστε ο χρόνος να αξιοποιείται παιδαγωγικά αλλά και εξισορροπιστικά . Ανάλογα προγράμματα θα εκπονηθούν επίσης για την ενίσχυση των παιδιών που υστερούν. Ακόμα απαραίτητη θεωρείται η παρέμβαση στα ωρολόγια προγράμματα και η επέκτασή τους στα πλαίσια της κείμενης νομοθεσίας, ώστε να ενταχθεί σ'αυτά η διδασκαλία ξένων γλωσσών, σύγχρονης τεχνολογίας, περιβαλλοντικής αγωγής, κ.α.

Οι σκοποί της υποχρεωτικής εκπαίδευσης πρέπει να έχουν εσωτερική συνοχή και ενιαία θεώρηση και φιλοσοφία. Γι αυτό η επιλογή, η οργάνωση και η ανάπτυξη του περιεχομένου των σπουδών πρέπει να γίνονται με ενιαία κριτήρια. Ενιαία αντίληψη θα πρέπει επίσης να χαρακτηρίζει το παιδαγωγικό κλίμα και τις διδακτικές μεθόδους. Ενιαία αντίληψη πρέπει να καλλιεργείται στους εκπαιδευτικούς και των δύο βαθμίδων τόσο κατά την βασική τους κατάρτιση όσο και κατά την επιμόρφωσή τους.

Στις πρώτες τέσσερις τάξεις του δημοτικού θα παρέχεται ένας κύκλος βασικών γνώσεων με μορφή γενικών πληροφοριών για το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον και τη σχέση τους, την ένταξη του ατόμου στην ομάδα, την κατάκτηση της μητρικής γλώσσας για να εξασφαλιστεί η δυνατότητα ανάγνωσης και γραφής, η αριθμηση και ο υπολογισμός, πληροφορίες από την φυσική ιστορία, την ιστορία του ανθρώπου και τη μυθολογία, βασικές έννοιες του χρόνου, της γέννησης και ανάπτυξης, της εξέλιξης και του γεωγραφικού και κοινωνικού περιβάλλοντος.

Στις δύο επόμενες τάξεις του δημοτικού καθώς και στις τάξεις του γυμνασίου το περιεχόμενο των σπουδών περιλαμβάνει κύκλους γνωστικών αντικειμένων από τις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες, τις φυσικές και μαθηματικές επιστήμες, τις εφαρμοσμένες επιστήμες (μαθήματα τεχνολογίας και παραγωγής), την αισθητική, κοινωνική και περιβαλλοντική αγωγή, την αθλητική και ψυχοκινητική αγωγή.

Η αξιολόγηση του μαθητή δεν πρέπει να συνιστά έντονη επιλεκτική διαδικασία (επιλεκτικό σχολείο) αλλά έχει στόχο τη διαρκή βελτίωση και ενθάρρυνση του μαθητή. Θεσμοί και προγράμματα που στοχεύουν να δώσουν ίσες ευκαιρίες σε όσους νέους υστερούν λόγω της οικονομικής κατάστασης και της κοινωνικής θέσης της οικογενείας τους ενισχύονται. Στην κατεύθυνση αυτή προτείνεται η δημιουργία σε κάθε περιφέρεια ή και σχολείο συμβουλευτικής ομάδας στήριξης αποτελούμενη από ψυχολόγο, γιατρό κ.λ.π.

4.4. Η εκπαίδευση στο λύκειο

Η εκπαίδευση στο λύκειο είναι τριετής και σκοποί της είναι να συνδυάσει την ολοκλήρωση της γενικής μόρφωσης του μαθητή με την προετοιμασία για την άσκηση ενός επαγγέλματος ή τη συνέχιση των σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Εμφαση πρέπει να δοθεί στο μορφωτικό χαρακτήρα του λυκείου και στην εξασφάλιση της μορφωτικής αυτονομίας του. Για το σκοπό αυτό θα ισχύσει νέο σύστημα εισαγωγικών εξετάσεων για τα πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ που θα διευκολύνει την κατά το δυνατό αποδέσμευση του λυκείου από τη διαδικασία εισαγωγής στη τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Η εκπαίδευση στο λύκειο προτείνουμε να παρέχεται από ενιαίο τύπο λυκείου. Η υπάρχουσα σήμερα εναλλακτική λύση Γενικού και Τεχνικού - Επαγγελματικού λυκείου απέτυχε να εξασφαλίσει μια ικανοποιητική κατανομή του μαθητικού πληθυσμού μεταξύ γενικής και τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης. Εξάλλου η πειραματική λειτουργία του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου μέχρι σήμερα κατέδειξε ότι ο τύπος αυτός του σχολείου παρέχει καλύτερες εγγυήσεις και για την πιο ορθολογική κατανομή του

εκπαίδευσης συνδέεται λειτουργικά με το πρόγραμμα του λυκείου. Αμεσα πρέπει να σχεδιαστεί νέο αναλυτικό πρόγραμμα του γυμνασίου. Κεντρικό θέμα αποτελεί η ορθή χρήση της γλώσσας. Απαραίτητη θεωρείται η επέκταση των ωρολογίων προγραμμάτων ώστε να αποκτήσουν την αξία που τους αναλογεί οι ξένες γλώσσες, η σύγχρονη τεχνολογία, η περιβαλλοντική αγωγή, ο σχολικός και επαγγελματικός προσανατολισμός. Τα προγράμματα πρέπει να μετατραπούν από "κλειστά" που είναι σήμερα σε "ανοικτά" κυρίως στο γυμνάσιο και λύκειο, ώστε να επιτρέπουν την αυτονομία, τη δημιουργικότητα και την αυτενέργεια μαθητών και εκπαιδευτικών καθώς επίσης και την προσαρμογή στις τοπικές ιδιαιτερότητες. Προτείνουμε την πειραματική εφαρμογή των πολλαπλών εγχειριδίων στο λύκειο.

4.7. Ειδική αγωγή και ειδική επαγγελματική εκπαίδευση

Οι σκοποί της ειδικής αγωγής απαιτούν συνεργασία πολλών επιστημών συντονισμός των οποίων θα γίνεται μέσω του τμήματος ειδικής αγωγής του ΕΣΥΠ και με την εποπτεία του ΥΠΕΠΘ. Πρώτη προτεραιότητα είναι η οργάνωση πυκνού δικτύου σχολείων ειδικής αγωγής, η ύπαρξη εκπαιδευτικού προσωπικού με ειδική εκπαίδευση και η δωρεάν χορήγηση ειδικών βιβλίων και των απαραίτητων οργάνων. Η μέριμνα για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες πρέπει να επεκταθεί και προς την κατεύθυνση του νηπιαγωγείου. Επιβεβλημένη είναι η επέκταση της ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης με την ίδρυση και άλλων σχολών τουλάχιστον στα μεγάλα αστικά κέντρα. Η κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού με ειδικευση στην ειδική αγωγή γίνεται στο πλαίσιο της βασικής πανεπιστημιακής μόρφωσης.

4.8. Εκπαίδευση απόδημων και παλιννοστούντων Ελλήνων

Βασική αρχή της πολιτικής μας στον τόμο αυτό είναι η ένταξη της εκπαιδευτικής προσπάθειας στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας υποδοχής, ώστε να αποφεύγεται η περιθωριοποίηση των παιδιών σε περίπτωση που συνεχίσουν να ζούν και να εργάζονται στις χώρες αυτές. Η επιτυχής έκβαση αυτής της προσπάθειας προϋποθέτει κατάλληλα προγράμματα και βιβλία προσαρμοσμένα στις ιδιαίτερες συνθήκες των χωρών υποδοχής και κατάλληλα προετοιμασμένους εκπαιδευτικούς. Θα επιδιωχθεί η δημιουργία πολιτιστικών κέντρων για την καλλιέργεια και διάδοση του ελληνικού πολιτισμού. Ακόμη η δημιουργία Κέντρου ελληνικής γλώσσας κρίνεται απαραίτητη για τη διάδοση της. Η θεσμοθέτηση Εθνικού Συμβουλίου Απόδημου Ελληνισμού είναι απόλυτα αναγκαία.

4.9. Ο εκπαιδευτικός : βασική κατάρτιση και επιμόρφωση

Ο εκπαιδευτικός είναι η ψυχή του εκπαιδευτικού συστήματος. Για να ασκεί συνεπώς το έργο του αποτελεσματικά πρέπει να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος και να έχει τη δυνατότητα να ανανεώνει τα επιστημονικά και παιδαγωγικά εφόδια του, να έχει οικονομική και κοινωνική αναγνώριση. Προτείνουμε γι αυτό σοβαρές μεταβολές στη βασική κατάρτιση του και στην επιμόρφωση. Ειδικότερα :

- στις βασικές σπουδές του εκπαιδευτικού πρέπει να περιλαμβάνονται η φιλοσοφία και κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, η αισθητική και περιβαλλοντική αγωγή.
- τα πανεπιστημιακά τμήματα δημοτικής εκπαίδευσης πρέπει να διαφοροποιήσουν τα προγράμματα τους, ώστε να παρέχουν σταδιακά τη δυνατότητα της ειδίκευσης του δασκάλου σε ορισμένα γνωστικά αντικείμενα, χωρίς να μας απομακρύνουν από το πρότυπο του ενός δασκάλου στις μικρές τάξεις.
- στις καθηγητικές πανεπιστημιακές σχολές και τμήματα είναι αναγκαία η καθιέρωση ενός κύκλου ειδικών σπουδών με αντικείμενο την ψυχοπαιδαγωγική εκπαίδευση και κατάρτιση. Το πρόγραμμα συντάσσεται με ευθύνη των νομοσχέτων της παιδαγωγικής και περιλαμβάνει σπουδές στις επιστήμες της αγωγής καθώς και πρακτική άσκηση στα σχολεία. Η διάρκεια του δεν μπορεί να καλύπτει ποσοστό μικρότερο από 25% του συνολικού χρόνου σπουδών στο πανεπιστήμιο. Η παρακολούθηση του ειδικού αυτού κύκλου σπουδών είναι υποχρεωτική για όσους επιθυμούν να διοριστούν στην εκπαίδευση και οδηγεί σε κτήση "πιστοποιητικού παιδαγωγικής εκπαίδευσης και κατάρτισης" ταυτόχρονα με το πτυχίο της αντίστοιχης επιστήμης.
- δάσκαλοι και καθηγητές της ελληνικής γλώσσας οφείλουν να έχουν απαραίτητα πτυχίο ελληνικού πανεπιστημίου.
- η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών συντελείται κυρίως στα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (ΠΕΚ). Φορείς όμως επιμορφωτικοί είναι ακόμα τα ΑΕΙ και η σχολική μονάδα.
- Τα ΠΕΚ πρέπει να έχουν λειτουργική και οικονομική αυτοδυναμία, συνεργάζονται στενά με τα ΑΕΙ και τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν στα σχολεία.
- Η κατάρτιση των επιμορφωτικών προγραμμάτων των ΠΕΚ πρέπει να διακρίνεται για τα σημαντικά περιθώρια αυτονομίας που έχει η διοίκηση των ΠΕΚ σε συνεργασία με τους επιμορφούμενους.
- σε πρώτη φάση απαιτείται 4μηνη διάρκεια επιμόρφωσης σε δύο κύκλους, ένας για τους νέους και ένας για τους παλαιότερους εκπαιδευτικούς.

4.10. Αρχές οργάνωσης και λειτουργίας

Το Υπουργείο Παιδείας είναι επιτελικό όργανο που χαράσσει το πλαίσιο της εκπαιδευτικής πολιτικής, αλλά αφήνει δυνατότητες ελεύθερων επιλογών στους τοπικούς φορείς εκπαίδευσης. Η αποκέντρωση είναι αρχή που πρέπει να διέπει τη λειτουργία και του εκπαιδευτικού συστήματος. Σε κεντρικό επίπεδο απαιτείται προσπάθεια για τη δημιουργία στελεχών προγραμματισμού της εκπαίδευσης και διοίκησης του εκπαιδευτικού συστήματος.

Στο επίπεδο της σχολικής μονάδας καθιερώνεται ο ανά τρίμηνο προγραμματισμός και απολογισμός του εκπαιδευτικού έργου. Το ίδιο ισχύει και στο επίπεδο της εκπαιδευτικής περιφέρειας. Συγκροτείται κατά εκπαιδευτική περιφέρεια το Συμβούλιο Συντονισμού Διδακτικού Έργου και Αξιολόγησης (ΟΣΔΕΑ) που έχει ως έργο την παιδαγωγική εποπτεία, τη προώθηση παιδαγωγικών καινοτομιών, το συντονισμό του προγραμματισμού και της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου. Στη σύνθεση του συμμετέχουν σχολικοί σύμβουλοι, υπεύθυνοι διοίκησης της εκπαίδευσης και άλλοι εκπαιδευτικοί. Συνεργάζεται με τα ΠΕΚ και οι εκθέσεις του κοινοποιούνται σε όλα τα σχολεία.

4.11. Αξιολόγηση και αξιοκρατία

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου αλλά και του εκπαιδευτικού, όταν πρόκειται να καταλάβει θέσεις στη διοίκηση της εκπαίδευσης, είναι αναγκαία. Στη διαμόρφωση του αξιολογικού αποτελέσματος συμβάλλει η γνώμη του σχολικού συμβούλου, του διευθυντή του σχολείου και του ίδιου του αξιολογούμενου που διατηρεί και δικαίωμα προσφυγής σε δευτεροβάθμια κρίση.

Για να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο του κομματικού ελέγχου του στελεχιακού δυναμικού της εκπαίδευσης είναι απαραίτητη η καθιέρωση αντικειμενικής και αξιοκρατικής διαδικασίας επιλογής, που αφορά τόσο στην εφαρμογή αντικειμενικών και κοινά αποδεκτών κριτηρίων, όσο και στην μη αμφισβητούμενη και αποδεκτή σύνθεση των συμβουλίων επιλογής.

5. Η Ανώτατη εκπαίδευση

5.1. Ο ενιαίος χαρακτήρας της ανώτατης εκπαίδευσης

Η ενιαία ανώτατη εκπαίδευση περιλαμβάνει τα Πανεπιστήμια και τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ) τα οποία λειτουργούν συμπληρωματικά. Τα Πανεπιστήμια δίνουν έμφαση στην παραγωγή, ανάπτυξη και μετάδοση της επιστήμης και της τεχνολογίας, στην έρευνα -βασική και εφαρμοσμένη-, στις μεταπτυχιακές σπουδές και στην υψηλή θεωρητική κατάρτιση του μελλοντικού επιστημονικού και ακαδημαϊκού δυναμικού της χώρας.

Τα ΤΕΙ δίνουν έμφαση στην εκπαίδευση στελεχών εφαρμογής υψηλής ποιοτικής στάθμης τα οποία θα αποτελέσουν συνδετικό κρίκο μεταξύ θεωρίας και πράξης και θα είναι σε θέση να μεταφέρουν και να χρησιμοποιούν τα δεδομένα της επιστήμης και της τεχνολογίας στην εφαρμογή. Στα ΤΕΙ διεξάγεται εφαρμοσμένη έρευνα και αναπτύσσονται τεχνογνωσία και καινοτομίες.

5.2. Τα Πανεπιστήμια

5.2.1. Σχεδιασμός - προγραμματισμός - αξιολόγηση

Ο σχεδιασμός επιτελείται στο πλαίσιο του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας, με ευθύνη του σχετικού τμήματος του ΕΣΥΠ και είναι ενιαίος για τους δύο τομείς της ανώτατης εκπαίδευσης (π.χ. δημιουργία-χωροθέτηση νέων ΑΕΙ, τμημάτων κ.λ.π.).

Ο προγραμματισμός (π.χ. κατανομή κρατικής χρηματοδότησης, κατανομή θέσεων ΔΕΠ) αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα : στο εθνικό και είναι ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας και του ΕΣΥΠ και στον περιφερειακό που αναφέρεται στα ίδια τα Ιδρύματα και στην υποχρέωση τους να καταρτίζουν ετήσια και πενταετή προγράμματα δραστηριοτήτων και ανάπτυξης.

Η θεσμοθέτηση ειδικού συστήματος αξιολόγησης των πανεπιστημίων είναι αναγκαία. Το σύστημα αυτό θα λειτουργεί σε στενή σύνδεση με το ΕΣΥΠ και τα ίδια τα ιδρύματα. Η αξιολόγηση πέραν των ειδικών κριτηρίων, θα προκύπτει σε σημαντικό βαθμό και από τη συσχέτιση με την υλοποίηση των ετήσιων και πενταετών προγραμμάτων των ΑΕΙ. Θα αφορά στο σύνολο της κρατικής χρηματοδότησης και των θέσεων προσωπικού, αναμένεται δε να συμβάλλει στη βελτίωση της απόδοσης των πανεπιστημίων.

Καταργείται η προβλεπόμενη από τον ν.1268 και μηδέποτε λειτουργήσασα Εθνική Ακαδημία Γραμμάτων και Επιστημών.

5.2.2. Διοικητική - οικονομική και οργανωτική ανεξαρτησία

Η ακαδημαϊκή ανεξαρτησία των ΑΕΙ πρέπει να ολοκληρωθεί με την διοικητική, οικονομική και οργανωτική ανεξαρτησία τους. Η χρηματοδότηση των πανεπιστημίων είναι υποχρέωση του κράτους. Η εκλογίκευση της μορφής των προϋπολογισμών των ιδρυμάτων και της κρατικής χρηματοδότησης, σε συνδυασμό με τον περιορισμό των δυσκολιών που απορρέουν από το δημόσιο λογιστικό θα συμβάλλει στην ενίσχυση της οικονομικής τους ανεξαρτησίας. Απαιτείται ειδική πολιτική χρηματοδότησης προτάσεων ερευνητικών προγραμμάτων είτε ειδικών προγραμμάτων καινοτομικού ή και αναπτυξιακού χαρακτήρα. Τα πανεπιστήμια πρέπει ακόμα να ενθαρρυνθούν στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων επιχειρηματικού χαρακτήρα. Ενισχύεται περαιτέρω η διοικητική ανεξαρτησία των ιδρυμάτων από το κράτος (π.χ. πλήρης αρμοδιότητα στην προκήρυξη και πλήρωση θέσεων προσωπικού). Προωθείται η οργανωτική τους ανεξαρτησία με την απόκτηση της πλήρους ευθύνης σε ότι αφορά τα θέματα εσωτερικής οργάνωσης και διάρθρωσης των τμημάτων.

5.2.3. Τα πανεπιστημιακά όργανα

Η σύνθεση και οι αρμοδιότητες των συλλογικών οργάνων διοίκησης και λήψης αποφάσεων, μετά τις μερικές ανατροπές που επέφερε ο ν.2083, αποκαθίστανται όπως ορίζει ο ν.1268. Ορισμένες βελτιώσεις στο θέμα αυτό σχετίζονται με τη συμμετοχή των προέδρων των τμημάτων και ενός μέλους ΔΕΠ από κάθε Σχολή στη Σύγκλητο, όπως επίσης και με τη συμμετοχή εκπροσώπου του ΕΕΠ και του ΕΔΤΠ στη γενική συνέλευση του τομέα, για θέματα που τους αφορούν.

Καταργείται η δι'αντιπροσώπων συμμετοχή των διαφόρων ομάδων στις διαδικασίες εκλογής οργάνων διοίκησης (πρυτάνεων, κοσμητόρων κ.λ.π.) και καθιερώνονται διαδικασίες καθολικής ψηφοφορίας. Τα ποσοστά συμμετοχής των διαφόρων ομάδων στα εκλεκτορικά σώματα επαναφέρονται στα προβλεπόμενα από τον ν.1268. Η εκλογή πρύτανη και αντιπρυτάνεων γίνεται με ενιαίο ψηφοδέλτιο. Καθιερώνεται το ασυμβίβαστο στην ταυτόχρονη κατοχή περισσότερων της μιας θέσεων διοίκησης. Η ευθύνη για τη δομή, οργάνωση και στελέχωση των διοικητικών μηχανισμών των ΑΕΙ ανήκει αποκλειστικά στα ίδια τα πανεπιστήμια. Ο διοικητικός μηχανισμός των πανεπιστημίων υπάγεται σε χωριστό φορέα διοίκησης με επικεφαλής τον Γενικό Γραμματέα κάθε ΑΕΙ.

5.2.4. Οι προπτυχιακές σπουδές

Η συστηματοποίηση και ουσιαστικοποίηση των προπτυχιακών σπουδών αποτελεί το κλειδί για την ποιοτική αναβάθμιση των ελληνικών πανεπιστημίων. Η προσπάθεια αυτή οφείλει να περιλάβει :

- τον εκσυγχρονισμό των προγραμμάτων και βαθειά μεταβολή στη μεθοδολογία κατάρτισής τους. Ο θεσμός των προαπαιτούμενων μαθημάτων πρέπει αυστηρά να τηρηθεί.
- την αναθεώρηση και εκσυγχρονισμό των παραδοσιακών μορφών διδασκαλίας. Αναγκαία η εισαγωγή και στην Ελλάδα του θεσμού του "Συμβούλου Σπουδών" με ολιγομελείς ομάδες φοιτητών ανά μέλος του ΔΕΠ.
- την αλλαγή του συστήματος αξιολόγησης των φοιτητών μακριά από τον τυποποιημένο μηχανισμό ελέγχου μνήμης ή επιφανειακών γνώσεων.
- την ανάπτυξη πλήρους συστήματος πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών στα τμήματα. Η πλήρης ανάπτυξη αυτών των βιβλιοθηκών εντάσσεται σε 4ετή ειδικό πρόγραμμα με πολλαπλή χρηματοδότηση.
- την κατάργηση του μοναδικού συγγράμματος και την αποσύνδεση της εξεταστέας ύλης από το περιεχόμενο του ενός και μοναδικού συγγράμματος. Η υπόδειξη πολλαπλής βιβλιογραφίας σε όλα τα τμήματα είναι αναγκαία, κάτι που συνδέεται με την επαρκή ανάπτυξη συστήματος δανειστικών βιβλιοθηκών. Μέχρις ότου ολοκληρωθεί το σύστημα δανειστικών βιβλιοθηκών και αναγνωστηρίων, καθώς και η ανάπτυξη πλήρους συστήματος Πανεπιστημιακών τυπογραφείων, διατηρείται η δωρεάν διανομή των συγγραμμάτων. Παράλληλα καθιερώνεται νέο σύστημα συγγραφής, κοστολόγησης και διακίνησης των συγγραμμάτων και απεμπλοκή από τον αριθμό των αντιτύπων.
- την ουσιαστικοποίηση και διεύρυνση του θεσμού των προπτυχιακών υποτροφιών. Μοναδικό κριτήριο στη χορήγησή τους η απόδοση των φοιτητών.

5.2.5. Οι μεταπτυχιακές σπουδές

Τα πανεπιστήμια και τα τμήματα τους έχουν την πλήρη ευθύνη για την οργάνωση και λειτουργία των προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών (Π.Μ.Σ.) τα οποία μπορούν να οδηγούν είτε μόνο σε διδακτορικό δίπλωμα είτε και σε μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών.

Η πολιτεία έχει την ευθύνη του καθορισμού ενός πολύ γενικού θεσμικού πλαισίου που θα διέπει την οργάνωση και λειτουργία των μεταπτυχιακών σπουδών, θεσμικό πλαίσιο που θα αφήνει ουσιαστικά περιθώρια στα πανεπιστήμια να οργανώσουν τα μεταπτυχιακά τους προγράμματα με βάση τις ιδιαιτερότητες και προτεραιότητες τους.

Η πολιτεία έχει την ευχέρεια άσκησης πολιτικής, στον τομέα αυτόν μόνον σε ότι αφορά στη δυνατότητα χρηματοδότησης μεταπτυχιακών κατευθύνσεων που εντάσσονται σε εθνικές αναπτυξιακές προτεραιότητες. Τα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών ενισχύονται με χορηγούμενα από το κράτος ειδικά κονδύλια.

5.2.6. Το εκπαιδευτικό προσωπικό

Ο ν.2083 επέφερε αρνητικές αλλαγές στην κατάσταση και εξέλιξη του εκπαιδευτικού προσωπικού των ΑΕΙ. Χρειάζεται αποκατάσταση του πνεύματος των ρυθμίσεων που προέβλεπε ο ν.1268 με πρόσθετες βελτιώσεις που ανταποκρίνονται στην ανάγκη της καλύτερης λειτουργίας των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

Προτείνονται ενδεικτικά οι ακόλουθες αρχές :

- επέκταση του ελάχιστου και μέγιστου χρόνου παραμονής σε μια βαθμίδα.
- υπέρβαση του τυπικού χαρακτήρα σε ορισμένες περιπτώσεις εσωτερικής εξέλιξης, της διαδικασίας κρίσης με την εφαρμογή ουσιαστικών κριτηρίων αξιολόγησης και με προκήρυξη όλων ανεξαιρέτως των θέσεων ΔΕΠ.
- σύσταση δευτεροβάθμιου οργάνου κρίσεως εθνικής εμβέλειας για την εκλογή μελών ΔΕΠ.
- απαγόρευση της εξωπανεπιστημιακής απασχόλησης με μόνες εξαιρέσεις τις υφιστάμενες και σήμερα περιπτώσεις "παροχής υπηρεσιών" στον ευρύτερο δημόσιο τομέα.
- εισαγωγή της διάκρισης των μελών του ΔΕΠ σε δυο κατηγορίες:
 1. μέλη ΔΕΠ που έχουν πλήρη και αποκλειστική απασχόληση, με υψηλές και πλήρεις αποδοχές και δυνατότητα κατάληψης θέσεων στη διοίκηση του πανεπιστημίου.
 2. μέλη ΔΕΠ με μερική απασχόληση για περιορισμένο διάστημα ή μεγαλύτερο χρόνο αλλά με μειωμένες ανάλογα αποδοχές και χωρίς δυνατότητα συμμετοχής στα όργανα διοίκησης.
- πολιτική ισχυρών κινήτρων για την προσέλκυση υψηλού επιπέδου διδακτικού προσωπικού στα νέα και στα περιφερειακά πανεπιστήμια.
- κατάργηση του θεσμού των ΕΜΥ, όχι με την έννοια της κατάργησης των μεταπτυχιακών υποτροφιών, αλλά με την έννοια της αποσύνδεσης τους από την ανταποδοτικού χαρακτήρα υποχρέωση να παρέχουν επικουρικό εκπαιδευτικό έργο. Το επικουρικό εκπαιδευτικό έργο θα επιτελείται από τους μόνιμους βοηθούς και επιστημονικούς συνεργάτες

5.2.7. Κοινωνικές παροχές

Ολοκληρώνεται και επεκτείνεται το σύστημα της κάρτας σίτισης σε όλα τα πανεπιστήμια. Οι μη δικαιούμενοι κάρτας σίτισης φοιτητές μπορούν να σιτίζονται στις πανεπιστημιακές λέσχες σε τιμή κόστους. Εφαρμόζεται ειδικό ταχύρρυθμο 4ετές πρόγραμμα ανέγερσης νέων εστιών. Για τη διαχείριση των πανεπιστημιακών εστιατορίων και των φοιτητικών εστιών, δημιουργείται ειδικός φορέας στο πανεπιστήμιο με συμμετοχή των φοιτητών και άλλων πανεπιστημιακών οργάνων.

5.3. Τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ)

Η ίδρυση των ΤΕΙ υπήρξε μια θετική εξέλιξη που κατήργησε την αναχρονιστική ιεράρχηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ανώτερη και ανώτατη. Παρά τις σοβαρές προσπάθειες που έγιναν από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ για την αναβάθμισή τους και τις αναμφίβολες επιτυχίες, υπάρχουν και σήμερα σοβαρές αδυναμίες και προβλήματα που επιζητούν λύσεις. Γι αυτό προτείνουμε :

5.3.1. Τίτλοι σπουδών

- Το πτυχίο των ΤΕΙ να αποτελεί τον πρώτο ακαδημαϊκό τίτλο σπουδών που επιβεβαιώνει την ακαδημαϊκή φυσιογνωμία των ιδρυμάτων και επιτρέπει στους απόφοιτους των ιδρυμάτων να αποκτήσουν μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Προοπτικά μεταπτυχιακές σπουδές θα διεξάγονται και στα ίδια τα αναβαθμισμένα ΤΕΙ.

5.3.2. Διάρκεια και χαρακτήρας σπουδών

Η διάρκεια φοίτησης να μην είναι μικρότερη από επτά εξάμηνα, στα οποία περιλαμβάνεται και ένα εξάμηνο πρακτικής άσκησης.

Οι σπουδές να είναι οργανωμένες με βάση αρχές ανάλογες με εκείνων των πανεπιστημίων. Οι σπουδές στα ΤΕΙ και στα ΑΕΙ να είναι παράλληλες και ολοκληρωμένες και όχι επάλληλες.

5.3.3. Ειδικότητες

Να αναπτυχθεί ποσοτικά, με βάση και τις εξελίξεις στην Ευρώπη, ο χώρος της ανώτατης τεχνολογικής εκπαίδευσης ανάλογα με τις ανάγκες της παραγωγής και της

οικονομίας. Είναι αναγκαία η συζήτηση για επανεξέταση ειδικοτήτων των πανεπιστημιακών και μη ιδρυμάτων μόνον από πλευράς αντικειμένου και χαρακτήρα σπουδών. Ο εκπαιδευτικός προγραμματισμός ανήκει στην αρμοδιότητα του ΕΣΥΠ.

5.3.4. Επαγγελματικά δικαιώματα

- Να δημοσιευτούν τα Προεδρικά Διατάγματα για τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων, όρος απόλυτα απαραίτητος για την επαγγελματική προοπτική και αποκατάσταση των πτυχιούχων ΤΕΙ στην Ελλάδα.
- Να ολοκληρωθεί η υλοποίηση της οδηγίας του Συμβουλίου της ΕΟΚ 89/48 σε συνδυασμό με την οδηγία 92/51 που αφορά σε "ένα γενικό σύστημα αναγνώρισης των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης", με την προσαρμογή του εσωτερικού δικαίου.

5.3.5. Εκπαιδευτικό προσωπικό

- Το εκπαιδευτικό προσωπικό των ΤΕΙ να ακολουθήσει σε γενικές γραμμές τη διαβάθμιση που ισχύει στα πανεπιστήμια με ανάλογα ακαδημαϊκά κριτήρια. Επιπλέον να ληφθούν υπ' όψιν επιπλέον κριτήρια που ανταποκρίνονται αμεσότερα στον τεχνολογικό και εφαρμοσμένο χαρακτήρα του εκπαιδευτικού έργου των ΤΕΙ, όπως επαγγελματική εμπειρία υψηλού επιπέδου, συμμετοχή σε εφαρμοσμένη έρευνα και ανάπτυξη καινοτομιών, συναφές συγγραφικό και εκπαιδευτικό έργο. Το εκπαιδευτικό προσωπικό που διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα εντάσσεται στις νέες κατηγορίες. Το υπόλοιπο προσωπικό παραμένει σε προσωποπαγείς θέσεις.

5.3.6. Έρευνα και σύνδεση των ιδρυμάτων με την παραγωγή

Στα πλαίσια της ειδικότερης αποστολής τους τα ΤΕΙ επιδιώκουν τη σύνδεση τους με τις παραγωγικές μονάδες σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, ενισχύοντας την εφαρμοσμένη έρευνα και τις κοινές δραστηριότητες με αυτές, προς αμοιβαίο όφελος.

Συνεπώς τα ΤΕΙ επιχορηγούνται για τη διεξαγωγή εφαρμοσμένης έρευνας, η οποία αποσκοπεί στην ανάπτυξη τεχνογνωσίας και καινοτομιών και στην παροχή υπηρεσιών συναφούς χαρακτήρα στην παραγωγή.

Ιδιαίτερο ρόλο καλούνται να παίζουν τα ιδρύματα αυτά με την αναβάθμιση τους και την προσαρμογή των ειδικοτήτων τους στην ανάπτυξη της περιφέρειας.